

De Rijkdom van Aarle-Rixtel

Henk van Beek

In zijn boek "Reize door de Majorij" vermeldt Stephanus Hanewinkel een anekdote over het aantal kastelen, dat Aarle-Rixtel in de loop der tijd ten deel is gevallen. Zo zou de duivel met een grote zak vol kastelen over Brabant hebben gevlogen, toen er boven Aarle-Rixtel plots een gat in de zak ontstond waaruit 7 kastelen vielen!

Hanewinkel doelde natuurlijk op het Slotje Ten Broeke (nabij de Roode Leeuw), Strijpsoord, het Gulden Huis (kasteel van Rixtel), Huize Kannelust, Huize Ter Smissen en Huize ter Hurckens. Kasteel Croy hoorde in de tijd van Hanewinkel tot de heerlijkheid Stiphout (van 1789 tot 1968). In feite spreken we dus over 8 slotjes en kastelen!

De vraag is, hoe het komt dat wij in Aarle-Rixtel zo rijk bedeeld zijn met die adellijke huizen. Is dit puur toeval of is hier een verklaring voor te geven? Ofschoon ik mij realiseer dat ik mij hiermee op glad ijs begeef, wil ik toch een mogelijke verklaring geven.

Droogte-eiland

Sedert de laatste ijstijd ligt Aarle-Rixtel als het ware op een droogte-eiland dat wordt omgeven door beekjes en rivieren. Aan de west- en zuidkant stroomt de Goorloop (eertijds de Mierle of Pesgal genoemd), aan de zuidoostkant stroomt de Schevelingse of Broekholtseloop, aan de oostkant stroomt de Aa en aan de noordkant stroomt de Reijbroekseloop. Allen met hun bijbehorende beekdalen. De Aa heeft zelfs een breed stroomdal. Men moet zich voorstellen dat deze beekdalen slechts op een paar plaatsen konden worden overgestoken, zoals bij Schevelingen. Bij de Grote Overbrug, Op Strijp, Op Duijnhoven (Lieshoutsweg), op 't Groenewoud (Het Laar) en op Heuvel. Gedurende het grootste deel van het jaar stonden deze beekdalen vrijwel volledig onder water. Strategisch gezien was Aarle-Rixtel als droogte-eiland dus zeker interessant om je daar te vestigen, omdat die beekdalen met hun moerassige bodem

eeuwenlang als natuurlijke verdedigingslinie konden fungeren. Ik geef toe, het klinkt wat overdreven, maar toch! Een nóg belangrijker gevolg van de ligging nabij deze beekdalen is de vruchtbaarheid van deze dalen. In de bodem van beekdalen komen namelijk verhoudingsgewijs veel mineralen en andere voedingsstoffen voor (daar kom ik later op terug). Zo wist de eerder aangehaalde Hanewinkel het volgende te vertellen: “de landerijen rondom het Gulden Huijs gelegen, leveren het beste en volgens haaren grootte, het meeste hooi op van de gansche Meijerij”! Dit laatste kan men overigens ook in andere historische bronnen vinden. We spreken dan ook niet voor niets over het “Gulden huis” (kasteel van Rixtel) en de “Gulden Aa”! En het is niet voor niets dat “de Gemertsen” hun vee vaak stiekem op Aarlese grond lieten grazen en dat daardoor de Snelle loop al eeuwen geleden een dubbel profiel kreeg! Vanwege de hoge kwaliteit van het hooi was het dus zo wie zo al aantrekkelijk om zich in Aarle-Rixtel te vestigen! Er zijn echter nog meer aanwijzingen voor de aantrekkelijkheid van ons dorp.

Hoogtekaart

Akkers

Het is bekend dat de hoger gelegen akkers eeuwenlang werden bemest met mest uit de potstal, dat werd vermengd met heideplaggen. De hierdoor ontstane bodem wordt dan ook zwarte enkeerdgrond genoemd. Zwart vanwege de zwarte/donkergrijze kleur van de heidekluiten, die “podzol” bevatten (podzol is Russisch voor as) De hoge dekzandgronden van de Hooge akkers, de Rixtelse

akkers en de Valkendijk werden echter bemest met potstal gemengd met zoden en plaggen vermengd uit de beekdalen van de Goorloop, de Schevelingse loop en de Reijbroekse loop. Deze grondsoort noemt men bruine enkeerdgrond. Deze bodemsoort is tamelijk zeldzaam. In Zuidoost Brabant kom je die vrijwel alleen hier in ons dorp tegen! De bruine enkeerdgrond is veel vruchtbaarder dan de zwarte enkeerdgrond. Dus ook dat maakt het aantrekkelijk voor heerboeren! Maar we zijn er nog niet.

Leem

In een groot gedeelte van de ondergrond van De koppel en van Laag Strijp bevindt zich een dikke leemlaag van een hoge kwaliteit. Eeuwenlang is deze leem gebruikt voor het bakken van stenen. Om die reden is het dus ook aantrekkelijk geweest om hier je stenen huis te laten bouwen. De muren van de meeste huizen bestonden vroeger immers hoofdzakelijk uit vitselwerk. Dat is leem vermengd met kaf, aangebracht tegen een vlechtwerk van wilgentenen. Dus ook de nabijheid van hooggekwalificeerde leem heeft ertoe bijgedragen dat de adel zich hier vestigde! Op de bodemkaart, die hierbij is afgebeeld, kan men de verschillende grondsoorten duidelijk onderscheiden, waarbij je deze kaart ook nog eens kunt vergelijken met het kaartje waarop de beken staan getekend die het zgn hoogte-eiland profileren.

Water

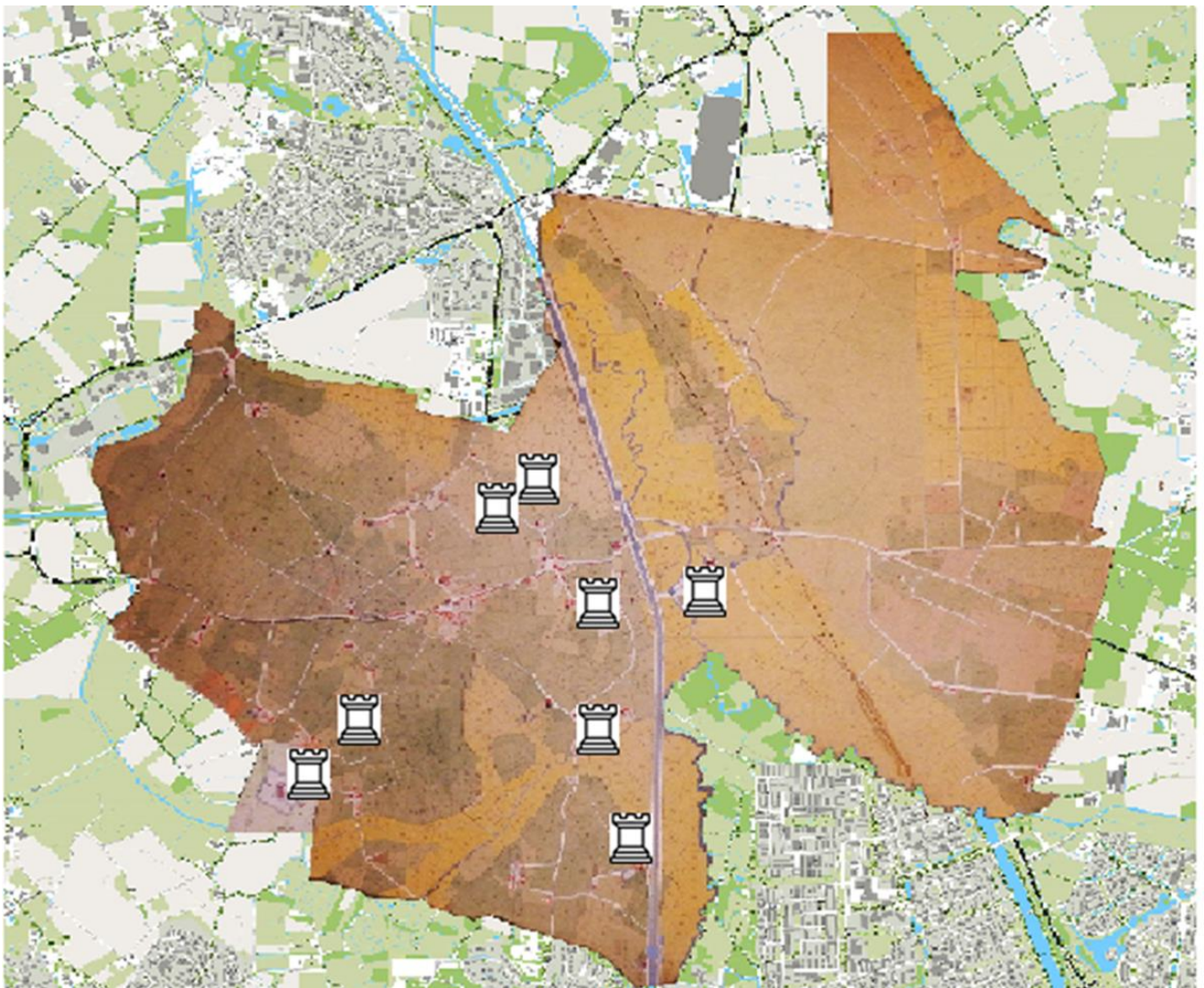
Een laatste reden waarom er hier nogal wat slotjes en kastelen zijn verschenen is de aanwezigheid van water. Een slotje en kasteel werden immers versterkt met een gracht. Om die reden liggen ze meestal aan de rand van een beekdal met aan een kant een hoger gelegen stuk grond.

Tot slot.

Het staat zonder meer vast dat het grondgebied van ons dorp zowel in geologisch als in ge morfologisch opzicht interessante kenmerken heeft : vruchtbare beekdalen, hooggelegen akkers bestaande uit

vruchtbare bruine enkeerdgrond en de aanwezigheid van grote pakketten leem van een hoge kwaliteit. Alleszins een aantrekkelijke omgeving om je er te vestigen!

Aarle zou zijn afgeleid van aar en loo, een open plek tussen bossen. Rixtel zou zijn afgeleid van rix/rex (rijk, koning) en stelle of stella (plaats of plek). Na vorenstaande beschouwing mag je nu toch wel met een gerust hart zeggen, dat je als inwoner van ons dorp de koning te rijk bent!

De slotjes en kastelen